

**EUROPOS SAJUNGOS
TARYBA**

**Briuselis, 2006 m. birželio 26 d. (29.06)
(OR. en)**

10917/06

**ENV 387
AGRI 234
COMPET 184
ECO 122
ECOFIN 233
ENER 192
DEVGEN 177
MI 140
PECHE 217
RELEX 443
SAN 183
SOC 333
TRANS 174
RECH 179
POLGEN 84
EDUC 146**

PRANEŠIMAS

---

nuo: Generalinio sekretoriato
kam: Delegacijoms
Dalykas: ES tvaraus vystymosi strategijos (ES TVS) peržiūra
– Atnaujinta strategija

Delegacijoms priede pateikiama atnaujinta ES tvaraus vystymosi strategija, kurią priėmė 2006 m. birželio 15–16 d. vykusi Europos Vadovų Taryba.

ATNAUJINTA ES TVARAUS VYSTYMOŠI STRATEGIJA

MŪŠŲ ĮSIPAREIGOJIMAS DĖL TVARAUS VYSTYMOŠI

1. Tvarus vystymasis reiškia, kad dabarties kartos poreikiai turėtų būti tenkinami nekeliant pavojaus ateities kartų galimybei patenkinti savuosius. Tai yra visiems svarbus Europos Sąjungos tikslas, suformuluotas Sutartyje ir nulemiantis visas Sąjungos politikos kryptis ir veiklą. Juo siekiama užtikrinti, kad Žemės aplinka būtų palanki visoms gyvybės formoms; toks vystymasis pagrįstas demokratijos, lyčių lygybės, solidarumo ir teisinės valstybės principais bei pagarba pagrindinėms teisėms, įskaitant laisvę ir vienodas galimybes visiems. Juo siekiama nuolat gerinti dabarties ir ateities kartų gyvenimo Žemėje kokybę ir gerovę. Todėl juo skatinama dinamiška ekonomika, visiškas užimtumas ir aukštas švietimo, sveikatos apsaugos, socialinės bei teritorinės sanglaudos ir aplinkosaugos lygis taikiame ir saugiame pasaulyje, kuriame gerbiama kultūrų įvairovė.
2. Europos Vadovų Taryba Geteborge (2001 m.) priėmė pirmą ES tvaraus vystymosi strategiją. Rengiantis pasaulio aukščiausio lygio susitikimui tvaraus vystymosi klausimais Johanesburge (2002 m.), Europos Vadovų Taryba 2002 m. Barselonoje papildė šią strategiją išorės aspektu. Tačiau vis dar esama netvarių tendencijų, susijusių su klimato kaita ir energijos naudojimu, pavojumi visuomenės sveikatai, skurdu ir socialine atskirtimi, demografiniu spaudimu ir visuomenės senėjimu, gamtos išteklių valdymu, biologinės įvairovės nykimu, žemės naudojimu ir transportu; dėl to kyla naujų sunkumų. Šios neigatyvios tendencijos sukelia jausmą, kad reikia veikti skubiai, todėl artimiausiu laikotarpiu būtina imtis veiksmų, kartu išlaikant ilgalaikę perspektyvą. Pagrindinis iššūkis – palaipsniui pakeisti mūsų dabartinius netvarius vartojimo ir gamybos modelius bei neintegruotą politikos formavimo tvarką.

3. Šiomis aplinkybėmis, baigus 2004 m. Komisijos pradėtą ES TVS peržiūrą, Europos Vadovų Taryba, remdamasi 2005 m. gruodžio mėn. Komisijos komunikatu „Dėl Tvaraus vystymosi strategijos peržiūros – veiksmų programa“, taip pat Tarybos, Europos Parlamento, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto bei kitų pasiūlymais, priėmė plataus užmojo ir išsamią atnaujintą TVS, kuri yra skirta išplėstai ES ir remiasi strategija, priimta 2001 m.
4. Šiame dokumente pateikiama bendra, nuosekli strategija, parodanti, kaip ES veiksmingiau vykdys savo ilgalaikius įsipareigojimus, susijusius su tvaraus vystymosi iššūkiais. Joje dar kartą patvirtinama pasaulinio solidarumo būtinybė ir pripažįstama, kad svarbu dar intensyviau dirbti kartu su partneriais, kurie nėra ES nariai, įskaitant tas greitai besivystančias šalis, kurios darys didelę įtaką tvariam pasaulio vystymuisi.
5. Atnaujintos ES TVR bendras tikslas yra nustatyti ir plėtoti veiksmus, kad ES galėtų nuolat gerinti dabarties ir ateities kartų gyvenimo kokybę kurdama tvarias bendruomenes, kurios sugebėtų veiksmingai valdyti ir naudoti išteklius, taip pat panaudoti ekonomikos ekologinių ir socialinių inovacijų potencialą užtikrinant klestėjimą, aplinkos apsaugą ir socialinę sanglaudą.
6. 2005 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba kaip šios atnaujintos strategijos pagrindą patvirtino deklaraciją, kurioje nustatė tokius tikslus ir principus:

PAGRINDINIAI TIKSLAI

APLINKOSAUGA

Užtikrinti, kad Žemės aplinka būtų palanki visoms gyvybės formoms, atsižvelgti į planetos gamtos išteklių ribotumą ir užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos bei kokybės gerinimo lygį. Užkirsti kelią aplinkos taršai ir ją sumažinti bei skatinti tvarų vartojimą ir gamybą, kad ekonomikos augimas nereikštų aplinkosaugos prastėjimo.

SOCIALINĖ LYGYBĖ IR SANGLAUDA

Skatinti demokratinę, sveiką, saugią ir teisingą visuomenę, pagrįstą socialine įtrauktimi ir sanglauda, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės ir kultūrų įvairovė, užtikrinamos lygios galimybės ir kovojama su visų formų diskriminacija.

EKONOMIKOS KLESTĖJIMAS

Skatinti klestinčią, novatorišką, turtingą žinių, konkurencingą ir ekologiniu požiūriu veiksmingą ekonomiką, užtikrinančią aukštą gyvenimo lygį ir visišką bei aukštos kokybės užimtumą visoje Europos Sąjungoje.

TARPTAUTINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ VYKDYMAS

Visame pasaulyje skatinti taika, saugumu ir laisve pagrįstų demokratiškas institucijas kūrimą ir ginti jų stabilumą. Aktyviai skatinti tvarų vystymąsi visame pasaulyje ir užtikrinti, kad Europos Sąjungos vidaus ir išorės politika atitiktų tvarų vystymąsi pasaulyje ir jos tarptautinius įsipareigojimus.

PAGRINDINIAI POLITIKOS PRINCIPAI

PAGRINDINIŲ TEISIŲ RĖMIMAS IR APSAUGA

Europos Sąjungos politikoje daugiausia dėmesio skirti žmonėms, remiant pagrindines teises, kovojant su visų formų diskriminacija ir padedant mažinti skurdą ir panaikinti socialinę atskirtį visame pasaulyje.

VIENODŲ SĄLYGŲ VISŲ KARTŲ ATSTOVAMS IR TOS PAČIOS KARTOS ATSTOVAMS SUDARYMAS

Patenkinti dabarties kartų poreikius nepakenkiant ateities kartų galimybėms patenkinti jų poreikius Europos Sąjungoje ir kitur.

ATVIRA IR DEMOKRATINĖ VISUOMENĖ

Užtikrinti piliečių teises gauti informaciją ir užtikrinti galimybes kreiptis į teismus. Plėtoti visų suinteresuotų šalių ir asociacijų konsultacijų ir dalyvavimo tinkamas priemones.

PILIEČIŲ DALYVAVIMAS

Sustiprinti piliečių dalyvavimą priimant sprendimus. Skatinti švietimą tvaraus vystymosi klausimais ir ugdyti visuomenės sąmoningumą. Informuoti piliečius apie jų daromą poveikį aplinkai ir galimybes pasirinkti tvaresnius veiklos būdus.

ĮMONIŲ IR SOCIALINIŲ PARTNERIŲ DALYVAVIMAS

Sustiprinti socialinį dialogą, įmonių socialinę atsakomybę ir privačiojo bei viešojo sektorių partnerystę skatinant bendradarbiavimą ir bendrą atsakomybę, kad būtų užtikrintas tvarus vartojimas ir gamyba.

POLITIKOS NUOSEKLUMAS IR REGLAMENTAVIMAS

Skatinti visų Europos Sąjungos politikos krypties nuoseklumą ir vietos, regioninių, nacionalinių bei pasaulinių veiksmų darną siekiant, kad jie labiau prisidėtų prie tvaraus vystymosi.

POLITIKOS INTEGRAVIMAS

Skatinti ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos klausimų integravimą, kad jie būtų nuoseklūs ir vienas kitą sustiprintų, naudojantis visomis geresnio reglamentavimo priemonėmis, pavyzdžiui, atliekant subalansuotą poveikio įvertinimą ir konsultuojantis su suinteresuotais subjektais.

PASINAUDOTI GERIAUSIOMIS TURIMOMIS ŽINIOMIS

Užtikrinti, kad politika būtų plėtojama, vertinama ir įgyvendinama remiantis geriausiomis turimomis žiniomis ir kad ji būtų ekonomiškai pagrįsta bei ekonomiškai efektyvi.

ATSARGUMO PRINCIPAS

Jei yra mokslinių abejonių, taikyti tinkamas vertinimo procedūras ir imtis prevencinių veiksmų siekiant išvengti žalos žmonių sveikatai ir aplinkai.

PRIVERSTI TERŠĖJUS MOKĖTI

Užtikrinti, kad kainos atspindėtų realias sąnaudas, kurias visuomenė patiria dėl vartojimo ir gamybos veiklos, ir kad teršėjai sumokėtų už žmonių sveikatai ir aplinkai jų daromą žalą.

PASINAUDOTI ES TVS IR LISABONOS STRATEGIJOS DĖL AUGIMO BEI DARBO VIETŲ KŪRIMO SINERGIJA

7. ES TVS ir Lisabonos strategija dėl augimo ir darbo vietų kūrimo papildo viena kitą. TVS visų pirma rūpinamasi gyvenimo kokybe, skirtingų kartų atstovų ir tos pačios kartos atstovų lygiomis galimybėmis bei visų politikos krypčių, įskaitant išorės aspektus, nuoseklumu. Joje pripažįstamas ekonomikos vystymosi vaidmuo pereinant į tvaresnę visuomenę. Lisabonos strategija iš esmės prisidedama siekiant visiems svarbaus tvaraus vystymosi tikslo, kadangi joje dėmesys sutelkiamas visų pirma į veiksmus ir priemones, skirtas didinti konkurencingumą ir ekonomikos augimą bei skatinti darbo vietų kūrimą.
8. ES TVS sudaro bendrą sistemą, pagal kurią Lisabonos strategija, kurioje iš naujo sutelkiamas dėmesys į augimą ir darbo vietų kūrimą, yra tarsi dinamiškesnės ekonomikos variklis. Šiomis abiem strategijomis pripažįstama, kad ekonominiai, socialiniai ir aplinkosaugos tikslai gali vienas kitą sustiprinti; todėl jos turėtų vystytis kartu. Abiem strategijomis siekiama remti būtinus struktūrinius pokyčius, kurie suteiktų valstybių narių ekonomikai galimybę susidoroti su globalizacijos iššūkiais sukuriant visiems vienodas sąlygas, kuriomis klestėtų dinamiškumas, inovacijos, kūrybingas verslumas, tuo pačiu užtikrinant socialinę lygybę ir sveiką aplinką.
9. Šiomis aplinkybėmis ES TVS pripažįstama, kad investicijos į žmogiškąjį, socialinį ir aplinkosaugos kapitalą, taip pat į technologines inovacijas yra būtinos ilgalaikio konkurencingumo ir ekonomikos klestėjimo, socialinės sanglaudos, kokybiško užimtumo ir geresnės aplinkos apsaugos sąlygos.

GERESNIS POLITIKOS FORMAVIMAS

10. ES TVS nustatomas požiūris į geresnį politikos formavimą, pagrįstas geresniu reglamentavimu ir principu, kad tvarus vystymasis turi būti įtrauktas į politikos formavimą visais lygiais. Dėl to būtina tarpusavio parama ir bendradarbiavimas visais vyriausybės lygiais atsižvelgiant į skirtingą valstybių narių institucinę sandarą, kultūrą ir konkrečias aplinkybes.

11. Todėl visos ES institucijos turėtų užtikrinti, kad svarbiausi politiniai sprendimai būtų pagrįsti pasiūlymais, kurie buvo įvertinti atlikus aukštos kokybės poveikio vertinimus (PV) ir subalansuotu būdu įvertinus socialinius, aplinkosauginius ir ekonominius tvaraus vystymosi aspektus, taip pat atsižvelgus į tvaraus vystymosi išorės aspektą ir neveiklumo kainą. Kiti geresnio politikos formavimo instrumentai yra politikos poveikio *ex-post* vertinimas ir visuomenės bei suinteresuotų subjektų dalyvavimas. Skirstydamos viešąsias lėšas ir kurdamos strategijas, programas bei projektus, valstybės narės turėtų dažniau naudotis šiais instrumentais, visų pirma PV.
12. Visos ES institucijos turėtų užtikrinti, kad visi pasiūlymai dėl užduočių, tikslų ir priemonių būtų įvykdomi ir prireikus kartu su jais būtų pateikiami būtini ES lygio dokumentai.

PAGRINDINIAI IŠŠŪKIAI

13. Atsižvelgiant į blogėjančias aplinkosaugos tendencijas, į ES ekonominius ir socialinius iššūkius, taip pat į vis didėjančią konkurencinį spaudimą ir naujus tarptautinius įsipareigojimus, ES TVS nustatomi 7 pagrindiniai iššūkiai ir atitinkamos užduotys, veiklos tikslai ir veiksmai. Jie bus toliau kuriami ir įgyvendinami laikantis pirmiau nurodytų principų. Nuoroda į konkretų veiksmą neturi įtakos ES ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimui.

Klimato kaita ir švari energija

Bendras tikslas: Riboti klimato kaitą, sąnaudas dėl jo ir neigiamą poveikį visuomenei ir aplinkai
---

Veiklos tikslai ir užduotys

- Pagal Kioto protokolą ES–15 ir dauguma ES–25 valstybių narių įsipareigojo siekti tokių tikslų: iki 2008–2012 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas, o ES–15 tikslas – sumažinti emisijas 8 % palyginti su 1990 m. lygiu. Siekiama, kad žemės paviršiaus vidutinė temperatūra nepakiltų daugiau kaip 2°C palyginti su prieš industrializaciją buvusiu lygiu.

- Energetikos politika turėtų būti suderinta su tiekimo patikimumo, konkurencingumo ir aplinkosauginio tvarumo tikslais vadovaujantis Europos energetikos politika, kurią pradėjo 2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba. Energetikos politika yra nepaprastai svarbi sprendžiant sunkumus, kylančius dėl klimato kaitos.
- Prisitaikymas prie klimato kaitos ir jos padarinių sušvelninimas turėtų būti įtrauktas į visas svarbias Europos politikos kryptis.
- Iki 2010 m. 12 % energijos suvartojimo (vidutiniškai) ir 21 % elektros energijos suvartojimo poreikių (bendras, bet diferencijuotas tikslas) turėtų būti patenkinami naudojant atsinaujinančiuosius išteklius, apsvarstant galimybę iki 2015 m. padidinti tą dalį iki 15 %.
- Iki 2010 m. 5,75 % transporto priemonių degalų turėtų sudaryti biokuras (orientacinis tikslas) (Direktyva 2003/30/EB), apsvarstant galimybę iki 2015 m. padidinti jo dalį iki 8 %.
- Per 9 metus iki 2017 m. pasiekti 9 % mažesnę galutinį suvartojamos energijos kiekį, kaip nustatyta direktyvoje dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetikos paslaugų.

Veiksmai turėtų apimti

- Laikydamosi Monrealio veiksnių klimato srityje plano pagal JT bendrąją klimato kaitos konvenciją, ES turi nedelsdama parengti įvairius galimus sprendimus, taikytinus po 2012 m. ir atitinkančius 2°C tikslą, konstruktyviai dalyvaudama plataus masto dialoge dėl ilgalaikių bendradarbiavimo veiksnių, taip pat Kioto protokolo procese pagal bendros, bet diferencijuotos atsakomybės ir atitinkamų pajėgumų principą.
- Nedarydama poveikio naujiems požiūriams į diferencijavimą tarp šalių pagal būsimą sąžiningą ir lanksčią sistemą, ES tikisi su kitomis šalimis išnagrinėti reikiamo emisijų sumažinimo strategijas. ES mano, kad šiuo tikslu reikėtų apsvarstyti būdus, kaip išsivysčiusių šalių grupė galėtų iki 2020 m. sumažinti emisijas 15–30 % palyginti su Kioto protokole numatytu atskaitos tašku ir dar daugiau vadovaudamosi Aplinkos tarybos išvadomis.

- Pagal Europos klimato kaitos programos antrąjį etapą Komisija ir valstybės narės pirmenybę teiks naujiems veiksams, skirtiems sistemingai išnaudoti ekonomiškai efektyvias automobilių ir aviacijos emisijų mažinimo galimybes. Šiuo aspektu kaip sumažinimo galimybė bus nagrinėjama anglies sekvestracija ir kaupimas.
- Komisija reikiamu laiku atliks ES emisijos leidimų sistemos (ES ELS) peržiūrą, taip suteikdama vidutinės trukmės ir ilgalaikį tikrumą investuotojams, ir apsvarstys galimybę ją taikyti ir kitoms šiltnamio efektą sukeliančioms dujoms bei kituose sektoriuose, konkrečiai aviacijoje, kaip jau yra raginusi Taryba.
- Komisija ir valstybės narės stiprins ES vadovaujantį vaidmenį – priimdamos ir įgyvendindamos plataus užmojo ir realų Energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planą, parengtą atsižvelgiant į tai, kad ES, remiantis Komisijos skaičiavimais, turi galimybių iki 2020 m. pasiekti 20 % energijos sutaupymo potencialą, ir atsižvelgiant į valstybių narių jau įgyvendintas priemones.
- Komisija išnagrinės, kaip pasiekti esamus atsinaujinančiųjų energijos išteklių tikslus (2010 m.) ir kaip toliau ekonomiškai veiksmingu būdu skatinti ilgalaikį atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą ir toliau naudoti biokurą transporto sektoriuje, taip pat dalyvauti konstruktyviame dialoge su naftos pramonės sektoriumi ir visais suinteresuotais subjektais, kiek įmanoma remti antrosios kartos biokuro mokslinius tyrimus ir tokio biokuro kūrimą. Nustatant naujas užduotis remiamasi tolesnių priemonių potencialo ir ekonominio veiksmingumo išsamia analize. Vykstant šiems procesams, turėtų būti atsižvelgta į valstybių narių konkrečias savybes ir poreikį lanksčiai plėtoti jų energetikos sistemas, taip pat į salų ar regionų, kurie yra labai atskirti nuo ES energetikos rinkos, problemas.
- Komisija ir valstybės narės turi skatinti biomasės naudojimą siekiant diversifikuoti ES degalų tiekimo šaltinius, sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas ir suteikti naujas pajamų bei užimtumo galimybes kaimo vietovėse, įgyvendinant veiksmų plane dėl biomasės pateiktus pasiūlymus visuose trijuose jo sektoriuose: šildymo ir vėsinimo, elektros energijos ir transporto. Tai turėtų būti plėtojama pagal ilgalaikę bioenergijos strategiją po 2010 m.
- Valstybės narės turėtų didinti elektrinių efektyvumą, visų pirma toliau skatindamos bendrai naudoti šilumos ir elektros energiją.

Tvarus transportas

Bendras tikslas: Užtikrinti, kad mūsų transporto sistemos atitiktų visuomenės ekonominius, socialinius ir aplinkosaugos poreikius mažinant jų nepageidaujamą poveikį ekonomikai, visuomenei ir aplinkai

Veiklos tikslai ir užduotys

- Atsieti ekonomikos augimą ir transporto paklausą siekiant sumažinti poveikį aplinkai.
- Pasiiekti tvarius transporto sunaudojamos energijos lygius ir sumažinti jo šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas.
- Sumažinti transporto priemonių teršalų emisijas tiek, kad sumažėtų poveikis žmonių sveikatai ir (arba) aplinkai.
- Subalansuotu būdu pereiti prie ekologiškų transporto rūšių siekiant sukurti tvarią transporto ir mobilumo sistemą.
- Sumažinti transporto keliamą triukšmą jo kėlimo vietoje ir taikant jo poveikį švelninančias priemones, kad bendro triukšmo lygio poveikis sveikatai būtų mažesnis.
- Modernizuoti ES viešojo keleivinio transporto paslaugų sistemą, kad iki 2010 m. ji taptų efektyvesnė ir veiksmingesnė.
- Vadovaujantis ES strategija dėl lengvųjų transporto priemonių CO₂ emisijų, turėtų būti pasiekta, kad vidutiniškai naujo automobilio CO₂ emisijos būtų 140g/km (2008–2009 m.) ir 120g/km (2012 m.).
- Iki 2010 m. perpus sumažinti žuvusiųjų keliuose skaičių palyginti su 2000 m.

Veiksmai turėtų apimti

- ES ir valstybės narės imsis priemonių, kad būtų pagerintas visų transporto rūšių ekonominis ir aplinkosauginis veiksmingumas, ir atitinkamais atvejais priemonių, kad būtų pereita nuo kelių transporto prie geležinkelių, vandens ir viešojo keleivinio transporto, įskaitant transporto intensyvumo sumažinimą pertvarkant gamybos ir logistikos procesą bei keičiant žmonių elgseną ir gerinant įvairių transporto rūšių jungtis.
- ES ir valstybės narės turėtų pagerinti energijos naudojimo efektyvumą transporto sektoriuje naudodamosi ekonomiškai veiksmingomis priemonėmis.

- ES ir valstybės narės ypatingą dėmesį turėtų skirti galimoms krovinių ir keleivių vežimo kelių transportu alternatyvoms, įskaitant transeuropinio tinklo vystymą ir intermodalinius krovinių logistikos mazgus, *inter alia* įgyvendindamos priemones, numatytas Komisijos veiksmų programoje, skirtoje vidaus vandens kelių transportui, „NAIADES“ ir „Marco Polo II“ programoje.
- Komisija toliau nagrinės visų rūšių transporto infrastruktūros apmokestinimą remiantis naujomis galimybėmis, kurias teikia naujos palydovų, informacijos ir ryšių technologijos. Pagal Eurovinjetės direktyvą Komisija neveliau kaip 2008 m. pateiks bendrai pritaikomą, skaidrų ir išsamų visų išorės išlaidų vertinimo modelį, pagal kurį ateityje bus apskaičiuojamas infrastruktūros apmokestinimas.
- Komisija ir valstybės narės turėtų dėti pastangas, kad būtų pasiekta pažangos ieškant efektyvių sprendimų, kaip pasaulio lygiu sumažinti žalingą tarptautinio jūrų ir oro eismo poveikį.
- Siekiant perpus sumažinti žuvusiųjų keliuose skaičių, taip pat sumažinti sužeistų kelių eismo dalyvių skaičių, daryti kelius saugesnius gerinant kelių infrastruktūrą, darant transporto priemones saugesnes, skatinant bendras europines sąmoningumo ugdymo kampanijas siekiant keisti kelių naudotojų elgesį, taip pat sukuriant tarpvalstybinį teisėsaugos užtikrinimą.
- Laikydamosi teminės strategijos dėl miestų aplinkos, vietos valdžios institucijos turėtų sukurti ir įgyvendinti miestų transporto planus ir sistemas, atsižvelgdamos į 2006 m. Komisijos pateiktus techninius nurodymus ir apsvarstydamos galimybę miestams ir kaimyniniams regionams glaudžiau bendradarbiauti.
- Komisija ir valstybės narės sukurs ilgalaikę ir nuoseklią ES kuro strategiją.

Tvarus vartojimas ir gamyba

Bendras tikslas: Skatinti tvarius vartojimo ir gamybos modelius

Veiklos tikslai ir užduotys

- Skatinti tvarų vartojimą ir gamybą ekonomiškai ir socialiai vystantis tokiu būdu, kad nebūtų pažeistas ekosistemų gebėjimas atsinaujinti, ir pasiekti, kad ekonomikos augimas nereikštų aplinkosaugos prastėjimo.
- Pagerinti produktų ir gamybos procesų aplinkosauginį ir socialinį veiksmingumą bei skatinti įmones ir vartotojus jo siekti.
- Siekti, kad iki 2010 m. būtų pasiektas toks vidutiniškas ES aplinką tausojančių viešųjų pirkimų lygis, kokį dabar yra pasiekusios geriausiai šioje srityje veikiančios valstybės narės.
- ES turėtų siekti padidinti savo dalį pasaulinėje ekologiškų technologijų ir ekologijos inovacijų rinkoje.

Veiksmai turėtų apimti

- Komisija ir valstybės narės išnagrinės konkrečius veiksmus, kuriais siekiama sukurti tvaresnio vartojimo ir gamybos modelius ES ir pasaulio lygiu, visų pirma pasinaudojant JT Marakešo procesu ir pasitelkiant Tvaraus vystymosi komisiją. Šiomis aplinkybėmis Komisija iki 2007 m. pasiūlys ES tvarios gamybos ir vartojimo veiksmų planą, kuris turėtų padėti nustatant ir įveikiant tvarios gamybos ir vartojimo kliūtis bei užtikrinant, kad su skirtingomis sritimis susijusios politikos kryptys būtų geriau suderintos, piliečių sąmoningumas didėtų, o netvarūs vartojimo įpročiai būtų pakeisti.
- Komisija ir valstybės narės turėtų užmegzti dialogą su įmonėmis ir atitinkamais suinteresuotais subjektais siekdamas nustatyti produktams ir gamybos procesams taikomus aplinkosauginio ir socialinio veiksmingumo tikslus.
- Komisija ir valstybės narės plėtos struktūrinį procesą, skirtą keistis aplinką tausojančių viešųjų pirkimų geriausia praktika ir žiniomis, atsižvelgdamos į galimybes skatinti aplinką tausojančius viešuosius pirkimus vietos ir regionų lygiu. Komisija sudarys palankesnes sąlygas reguliariai visoje ES, vadovaujantis sutartais ir objektyviais parametrais pagrįsta įvertinimo metodika, atlikti palyginamąjį tyrimą, kaip laikomasi aplinką tausojančių viešųjų pirkimų standartų, ir kartu su valstybėmis narėmis iki 2007 m. išnagrinės, kaip geriausia skatinti aplinką tausojančių viešųjų pirkimų taikymą kitoms svarbiausių produktų grupėms.

- Komisija ir valstybės narės dės vis daugiau pastangų siekdamos skatinti ir platinti socialines bei ekologines inovacijas ir aplinkosaugines technologijas, *inter alia* visiems susijusiems dalyviams veiksmingai įgyvendinant Aplinkosaugos technologijų veiksmų planą (ETAP), kad būtų sukurtos naujos ekonominės galimybės ir naujos rinkos.
- Komisija pasiūlys efektyvumo ženklavimo sistemas taikyti ne tik elektros prietaisams ir automobiliams, bet ir kitoms produktų, žalingai veikiančių aplinką, grupėms, įskaitant produktus, kurių poveikis aplinkai yra didžiulis.
- Valstybės narės turėtų remti mažmenininkams ir kitoms organizacijoms skirtas informacijos kampanijas, kuriomis siekiama propaguoti tvarius produktus, *inter alia* produktus, pagamintus ekologiniuose ūkiuose ir sąžiningų gamintojų, taip pat aplinką tausojančius produktus.

Gamtos išteklių apsauga ir valdymas

<p>Bendras tikslas: Pagerinti valdymą ir vengti pernelyg didelio gamtos išteklių naudojimo, pripažįstant ekosistemų paslaugų vertę</p>
--

Veiklos tikslai ir užduotys

- Padidinti išteklių efektyvumą siekiant sumažinti bendrą neatsinaujančiųjų gamtos išteklių naudojimą bei su žaliavų naudojimu susijusį poveikį aplinkai, taip naudojant atsinaujinančiuosius gamtos išteklius, kad nebūtų viršijamas jų atsinaujinimo pajėgumas.
- Pasiiekti ir išlaikyti konkurencinį pranašumą gerinant išteklių efektyvumą, *inter alia* skatinant ekologiškai efektyvias inovacijas.
- Vengti pernelyg didelio gamtos išteklių, pavyzdžiui, žuvininkystės, biologinės įvairovės, vandens, oro, dirvožemio ir atmosferos, naudojimo ir pagerinti jų valdymą bei iki 2015 m. atkurti pažeistas jūrų ekosistemas laikantis Johanesburgo plano (2002 m.), įskaitant maksimalaus žuvų kiekio užtikrinimą iki 2015 m.
- Sustabdyti biologinės įvairovės nykimą ir prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo lygio pasauliniu mastu pastebimo sumažinimo iki 2010 m.
- Veiksmingai prisidėti siekiant Jungtinių Tautų keturių visuotinių tikslų miškų srityje iki 2015 m.
- Vengti atliekų susidarymo ir veiksmingiau naudoti gamtos išteklius taikant gyvavimo ciklu pagrįstą požiūrį bei propaguojant pakartotinį naudojimą ir perdirbimą.

Veiksmai turėtų apimti

- Žemės ūkio ir žuvininkystės srityje valstybės narės ir Komisija toliau dės pastangas pagal naujas kaimo plėtros programas, reformuotą bendrą žuvininkystės politiką, naujas teisės aktų sistemas dėl ekologinės žemdirbystės ir gyvūnų gerovės bei veiksmų planą dėl biomasės naudojimo.
- Komisija ir valstybės narės turėtų remtis ES tvaraus gamtos išteklių naudojimo strategija, kuri turėtų būti papildyta ES lygiu nustatytais tikslais ir priemonėmis. Europos aplinkos agentūra turėtų suteikti paramą, susijusią su išteklių efektyvumo nustatymu.
- Tvarus miškų valdymas bus pagerintas priėmus ES veiksmų planą miškų srityje 2006 m. ir Bendrijoms dalyvaujant ministrų konferencijoje Europos miškų apsaugos klausimais, įskaitant jos rezoliucijų įgyvendinimą.
- Valstybės narės turėtų užbaigti darbą kuriant „Natura 2000“ tinklą, įskaitant jūrų plotų paskyrimą. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas poreikiui geriau įgyvendinti „Natura 2000“ ir rūšių apsaugos bei valdymo politiką.
- Valstybės narės turėtų įgyvendinti ES biologinės įvairovės strategiją ES ir pasauliniu lygiu (Biologinės įvairovės konvencija) ir bendradarbiaudamos su Komisija imtis priemonių, skirtų nustatyti ir įgyvendinti prioritetinius veiksmus siekiant tikslo iki 2010 m. ir vėliau sustabdyti biologinės įvairovės nykimą.
- Komisija ir valstybės narės turėtų dirbti siekdamos pagerinti integruotą vandens išteklių valdymą ir jūros aplinką bei skatinti integruotą pajūrio zonos valdymą.
- Remiantis Komisijos jūrų reikalų žaliaja knyga, su vandenynais ir jūromis susijusi politika nuo 2008 m. bus plėtojama tvaresniu ir labiau integruotu būdu.

Visuomenės sveikata

Bendras tikslas: Skatinti gerą visuomenės sveikatą vienodomis sąlygomis ir gerinti apsaugą nuo pavojų sveikatai

Veiklos tikslai ir užduotys:

- Gerinti apsaugą nuo pavojų sveikatai stiprinant gebėjimus koordinuotai į juos reaguoti.
- Toliau gerinti su maisto produktais ir pašarais susijusius teisės aktus, įskaitant maisto produktų ženklavimo peržiūrą.
- Toliau ES lygiu ir tarptautiniu mastu skatinti aukštus gyvūnų sveikatos ir gerovės standartus.
- Pažaboti su gyvenimo būdu susijusių ir chroniškų ligų plitimą, visų pirma tarp socialiniu ir ekonominiu požiūriu nuskriaustų grupių ir atsilikusiose vietovėse.
- Sumažinti sveikatos lygio skirtumus valstybėse narėse ir tarp jų nagrinėjant platesnius sveikatai kenksmingus veiksnius, tinkama sveikatingumo bei ligų prevencijos strategijas. Imantis veiksmų turėtų būti atsižvelgiama į tarptautinį bendradarbiavimą šioje srityje, pvz., su PSO, Europos Taryba, OECD ir UNESCO.
- Užtikrinti, kad iki 2020 m. cheminės medžiagos, įskaitant pesticidus, būtų gaminamos, tvarkomos ir naudojamos tokiu būdu, kad nekeltų didelio pavojaus žmonių sveikatai ir aplinkai. Todėl greitas reglamento dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) priėmimas žymės naują etapą, nes jo tikslas yra galiausiai pakeisti labai didelį susirūpinimą keliančias medžiagas tinkamomis alternatyviomis medžiagomis ar technologijomis.
- Gerinti informuotumą apie aplinkos taršą ir neigiamą poveikį sveikatai.
- Gerinti psichinę sveikatą ir mažinti savižudybių pavojų.

Veiksmai turėtų apimti

- Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, Europos ligų prevencijos ir kontrolės centru (ELPKC) ir PSO toliau plėtos ir stiprins pajėgumus ES ir valstybių narių lygiu siekiant koordinuotai reaguoti į sveikatai kylančias pavojus *inter alia* modernizuojant galiojančius veiksmų planus, skirtus įveikti sveikatai kylančius pavojus.

- Komisija ir valstybės narės skatins geresnę sveikatą ir ligų prevenciją nagrinėdamos sveikatos veiksnius visose su sveikata susijusiose politikos srityse ir veiklos rūšyse. Ypatingas dėmesys bus skiriamas su gyvenimo būdu susijusių sveikatos veiksnių, pavyzdžiui, narkotikų, tabako vartojimo, piktnaudžiavimo alkoholiu, prasta mityba ir fiziniu pasyvumu, bei su chroniškais ligomis susijusių strategijų ir priemonių parengimui ir įgyvendinimui.
- Valstybių narių sveikatos politikos tikslas turėtų būti kurti ir įgyvendinti strategijas, padedančias moterims ir vyrams pasiekti ir išlaikyti teigiamą emocinę būklę ir taip gerinti jų savijautą, subjektyvų gyvenimo kokybės suvokimą ir fizinę bei psichinę sveikatą.
- Komisija siūlys tolesnius su maisto produktais ir pašarais susijusių teisės aktų patobulinimus, remdamasi Reglamento (EB) 178/2002 dėl maisto produktų ir pašarų saugos 14 ir 15 straipsnių principais. Pirmiausia būtina patobulinti genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų gamybos ir vartojimo sistemos veikimą, siekiant valstybes nares, suinteresuotuos subjektus ir plačiąją visuomenę užtikrinti, kad sprendimai būtų grindžiami rizikos įvertinimu ir rizikos valdymu, taip pat būtų atsižvelgiant į galimą ilgalaikį poveikį žmonių gyvenimui ir sveikatai, gyvūnų sveikatai ir gerovei, aplinkai ir vartotojų interesams.
- Komisija kartu su valstybėmis narėmis įgyvendins ES kovos su ŽIV/AIDS Europos Sąjungos ir kaimyninėse šalyse strategiją. Valstybės narės turėtų aktyviau daugiau pastangas įgyvendindamos galiojančią ES kovos su ŽIV/AIDS, maliarija, tuberkulioze ir maliarija trečiosiose šalyse veiksmų programą. Turėtų būti sukurtos konkrečios sąsajos su kitomis Bendrijos priemonėmis, pavyzdžiui, strategija dėl Afrikos.
- Komisija kartu su valstybėmis narėmis didins informuotumą apie aplinkos taršą ir neigiamą poveikį sveikatai bei koordinuos mokslinius tyrimus aplinkos teršalų, jų poveikio ir poveikio sveikatai sąsajų srityje siekdama pagerinti supratimą apie tai, kokie aplinkos veiksniai sukelia sveikatos problemas ir kaip geriausia apsisaugoti nuo jų.
- Komisija turėtų pasiūlyti patalpų oro kokybės gerinimo strategiją, kurioje ypač daug dėmesio būtų skiriama lakiųjų organinių teršalų išsiskyrimui.

- Komisija ir valstybės narės ypatingą dėmesį skirs pažeidžiamoms grupėms, visų pirma vaikams, pasitelkdamos ES įnašą, skirtą Vaikų aplinkos ir sveikatos veiksnių planui Europai (CEHAPE).
- Komisijos ir valstybės narės toliau įgyvendins visos Europos Švaraus transporto ir aplinkos programą (ŠTA VEP) *inter alia* įtraukdamos aplinkosaugos ir sveikatos aspektus į transporto politikos sprendimų priėmimą, stebėseną ir poveikio įvertinimą.

Socialinė įtrauktis, demografija ir migracija

Bendras tikslas: Sukurti socialine įtrauktimi grindžiamą visuomenę, atsižvelgiant į kartų solidarumą ir solidarumą tarp kartų, bei užtikrinti ir pagerinti piliečių gyvenimo kokybę siekiant ilgalaikės individualios gerovės

Veiklos tikslai ir užduotys

- Siekti ES tikslo imtis ryžtingų priemonių žmonių, kuriems gresia skurdo ir socialinės atskirties pavojus, skaičiui sumažinti iki 2010 m., ypatingą dėmesį skiriant vaikų skurdo sumažinimui.
- Užtikrinti aukštą socialinės ir teritorinės sanglaudos lygį ES lygiu ir valstybėse narėse, taip pat pagarbą kultūrų įvairovei.
- Remti valstybių narių pastangas modernizuoti socialinę apsaugą atsižvelgiant į demografinius pokyčius.
- Žymiai padidinti moterų ir vyresnio amžiaus darbuotojų dalyvavimą darbo rinkoje atsižvelgiant į nustatytus užduotis ir iki 2010 m. didinti migrantų užimtumą.
- Toliau plėtoti ES migracijos politiką kartu su politikos kryptimis, skirtomis migrantų ir jų šeimų integracijai pagerinti, taip pat atsižvelgiant į ekonominę migracijos dimensiją.
- Mažinti neigiamą globalizacijos poveikį darbuotojams ir jų šeimoms.

- Skatinti didesnę jaunų žmonių užimtumą. Aktyviau dėti pastangas, kad anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičius sumažėtų iki 10 %, ir užtikrinti, kad ne mažiau kaip 85 % 22 metų amžiaus jaunuolių būtų įgiję vidurinį išsilavinimą. Iki 2007 m. pabaigos visi mokyklą palikę ir darbo neturintys jaunuoliai per šešis mėnesius turėtų sulaukti darbo, gamybinės praktikos, papildomo mokymo arba kitokio įdarbinimo pasiūlymų, o iki 2010 m. tokio pasiūlymo jie turėtų sulaukti ne vėliau kaip per 4 mėnesius.
- Padidinti negalią turinčių asmenų dalyvavimą darbo rinkoje.

Veiksmai turėtų apimti

- Remdamosi 2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos patvirtintais naujais tikslais ir darbo metodais socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties srityse, valstybės narės ir Komisija toliau bendradarbiaus taikydamos atvirą koordinavimo metodą. ES ir valstybės narės taip pat imsis būtinų priemonių, kad būtų greitai ir dideliu mastu sumažintas vaikų skurdas, ir sieks visiems vaikams užtikrinti vienodas galimybes, neatsižvelgiant į jų socialinę padėtį, lytį ar negalias.
- Remdamosi Komunikatu dėl bendro intereso socialinių paslaugų, Komisija ir valstybės narės toliau stengsis užtikrinti, kad socialinės paslaugos veiksmingai prisidėtų prie socialinės įtraukties ir sanglaudos, bei sieks augimo ir užimtumo tikslų. Komisija ir valstybės narės toliau dirbs stengdamosi tiksliau apibrėžti Bendrijos teisės bendro intereso socialinių paslaugų srityje daromą poveikį.
- Valstybės narės užtikrina, kad būtų toliau įgyvendinamas Europos jaunimo paktas. Kiekvieno valstybių narių pirmininkavimo metu vedant struktūrinį dialogą su jaunimu, Europos jaunimo politikos srityje veikiančių organizacijų, įskaitant Europos jaunimo forumą, nariai turėtų būti kviečiami įsijungti į jaunimą dominančių tvaraus vystymosi klausimų nagrinėjimą, rengiantis šiems jaunimo ir vyriausybių dialogams.
- Valstybės narės ir ES įgyvendins Europos lyčių lygybės paktą, dėl kurio susitarta 2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikimo metu.

- Atsižvelgiant į tai, kad visų Europos šalių visuomenė senėja, artimiausiais dešimtmečiais esminiu klausimu išliks pensijų tvarumas ir pakankamas jų dydis. ES toliau rems valstybių narių pastangas modernizuoti socialinės apsaugos sistemas ir užtikrinti jų tvarumą. Valstybės narės turėtų pakankamai greitai mažinti valstybės skolą, kelti užimtumo lygį ir produktyvumą, taip pat reformuoti sveikatos apsaugos ir ilgalaikės priežiūros sistemas.
- 2006 m. Komisija priims komunikatą dėl Europos demografinės ateities, kuriame bus nagrinėjama, kaip ES galėtų padėti valstybėms narėms susidoroti su išskylančiais demografiniais sunkumais, visų pirma skatinant aktyvaus ir sveiko senėjimo strategijas, darbo ir šeimos gyvenimo suderinimą, geresnes sąlygas šeimoms, ir atsižvelgiant į imigracijos indėlį.
- Valstybės narės turėtų analizuoti galimas demografinių pokyčių pasekmes žemės naudojimui, išteklių bei energijos suvartojimui ir mobilumui taip pat į jas atsižvelgti planuodamos ir investuodamos visais lygiais.
- ES ir valstybės narės toliau plėtos ES migracijos politiką, ją papildydamos migrantų ir jų šeimos narių integraciją gerinančiomis politikos kryptimis, visų pirma naudodamosi politikos planu dėl migracijos, įskaitant leidimų atvykti išdavimo procedūras. Jos stiprins bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis ir stengsis rasti bendrus atsakymus į tai, kaip kontroliuoti migracijos srautus. 2006 m. Komisija pateiks komunikatą dėl būsimų kovos su nelegalia imigracija prioritetų.

Skurdas pasaulyje ir tvaraus vystymosi iššūkiai

Bendras tikslas: Visame pasaulyje aktyviai skatinti tvarų vystymąsi ir užtikrinti, kad Europos Sąjungos vidaus ir išorės politika atitiktų visuotinio tvaraus vystymosi tikslą ir tarptautinius įsipareigojimus

Veiklos tikslai ir užduotys:

- Padaryti didelę pažangą vykdant ES įsipareigojimus siekiant tarptautiniu mastu sutartų tikslų ir uždavinių, visų pirma nustatytų Tūkstantmečio deklaracijoje ir prisiimtų 2002 m. Johanesburge vykusio pasaulio aukščiausio lygio susitikimo tvaraus vystymosi klausimais metu, ir įgyvendinant susijusius procesus, nustatytus Monterėjaus bendrame sutarime dėl vystymosi finansavimo, Dohos plėtros darbotvarkėje ir Paryžiaus deklaracijoje dėl pagalbos suderinimo.
- Padėti gerinti tarptautinį aplinkos valdymą, pirmiausia atsižvelgiant į tolesnius veiksmus, susijusius su 2005 m. pasaulio aukščiausio lygio susitikimo rezultatais, ir griežtinti daugiašalius susitarimus aplinkosaugos srityje.
- Iki 2015 m. padidinti pagalbos sumą, kad ji sudarytų 0,7 % bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP), iki 2010 m. pasiekiant tarpinį tikslą – 0,56 % BNP.
  - i) Valstybės narės, kurios dar nepasiekė 0,51 % oficialios pagalbos vystymuisi/bendrųjų nacionalinių pajamų (OPV/BNP) lygio, atsižvelgdamos į savo atitinkamus biudžeto paskirstymo procesus įsipareigoja šį lygį pasiekti iki 2010 m., tuo tarpu šį lygį jau viršijusios valstybės narės įsipareigoja nenutraukti savo pastangų;
  - ii) Valstybės narės, kurios įstojo į ES po 2002 m. ir dar nepasiekė 0,17 % OPV/BNP lygio, sieks padidinti skiriamą OPP, kad, atsižvelgiant į jų atitinkamus biudžeto paskirstymo procesus, šis lygis būtų pasiektas iki 2010 m., tuo tarpu šį lygį jau viršijusios valstybės narės įsipareigoja nenutraukti pastangų;
  - iii) Valstybės narės įsipareigoja pasiekti 0,7 % OPV/BNP tikslą iki 2015 m., tuo tarpu šį tikslą pasiekusios valstybės narės įsipareigoja šį lygį viršyti; valstybės narės, kurios įstojo į ES po 2002 m., sieks iki 2015 m. padidinti savo OPP/BNP iki 0,33 %.
- Skatinti tvarų vystymąsi PPO derybų metu laikantis Marakeše pasirašytos Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties preambulės, kurioje tvarus vystymasis nurodytas kaip vienas iš pagrindinių tikslų.

- 2005–2010 m. didinti ES ir valstybių narių pagalbos politikos veiksmingumą, suderinamumą ir gerinti kokybę.
- Įtraukti tvaraus vystymosi klausimus į visas ES išorės politikos kryptis, įskaitant bendrą užsienio ir saugumo politiką, *inter alia* nurodant, kad tai yra daugiašalio ir dvišalio vystomojo bendradarbiavimo tikslas.

Veiksmai turėtų apimti

- ES iniciatyvos „Gyvybės vanduo“, ES skurdo panaikinimo ir tvaraus vystymosi iniciatyvos energetikos srityje įgyvendinimas ir dalyvavimas Johannesburgo atsinaujinančiųjų energijos išteklių koalicijoje bei taikant Strateginį požiūrį į tarptautinį cheminių medžiagų valdymą (SAICM).
- Bendros ES programavimo sistemos parengimas, vykdant daugiau bendrų veiksmų ir bendro finansavimo projektų, bei vystymosi ir kitų politikos krypčių suderinamumo didinimas. Pagalbos kokybę galima pagerinti ir jos veiksmingumą padidinti taikant *inter alia* veiksmingas paramos biudžetui, skolos sumažinimo ir pagalbos atsiejimo priemones.
- Valstybės narės ir Komisija turėtų įgyvendinti ES strategijas dėl Afrikos, Lotynų Amerikos ir Ramiojo vandenyno šalių.
- Komisija ir valstybės narės suintensyvins pastangas tam, kad globalizacija pasiteisintų tvaraus vystymosi srityje, dėdamos daugiau pastangų, kad užtikrintų, jog tarptautinė prekyba ir investicijos yra naudojamos kaip priemonė siekiant tikro tvaraus vystymosi pasauliniu mastu. Todėl siekdama patobulinti aplinkosaugos ir socialinius standartus ES turėtų dirbti kartu su jos prekybos partneriais ir tuo tikslu turėtų išnaudoti visas regioninių ar dvišalių prekybos ar bendradarbiavimo susitarimų teikiamas galimybes.
- Investicijos, kurias skiria Europos investicijų bankas bei ES ir Afrikos tvaraus vystymosi partnerystė infrastruktūros srityje turėtų padėti siekti tvaraus vystymosi tikslų. Europos investicijų bankas turėtų įvertinti savo paskolų teikimo politiką palyginti su teikiama parama siekiant tūkstantmečio vystymosi tikslų ir tvaraus vystymosi.
- Valstybės narės ir Komisija turėtų bendradarbiauti, siekdamos remti ES poziciją, kad JT aplinkosaugos programa (UNEP) taptų JT specializuota agentūra arba Jungtinių tautų aplinkos organizacija (UNEO), kurios būstinė būtų Nairobyje ir kuriai būtų suteikta daugiau įgaliojimų bei užtikrinamas stabilus, pakankamas ir prognozuojamas finansavimas.

PRIE ŽINIŲ VISUOMENĖS PRISIDEDANČIOS KOMPLEKSNĖS POLITIKOS KRYPTYS

- **Švietimas ir mokymas**

14. Švietimas yra elgsenos pokyčių skatinimo ir svarbiausios kompetencijos, būtinos tvariam vystymuisi užtikrinti, suteikimo visiems piliečiams būtina sąlyga. Sėkmingas netvarių tendencijų pakeitimas tvariomis labai priklausys nuo aukštos kokybės švietimo tvaraus vystymosi srityje visais švietimo lygiais, įskaitant švietimą tvaraus energijos naudojimo ir transporto sistemų, tvaraus vartojimo ir gamybos modelių, sveikatos, žiniasklaidos kompetencijos ir atsakingo pasaulio pilietiškumo klausimais.
15. Švietimas gali prisidėti prie didesnės socialinės sanglaudos ir gerovės investuojant į socialinį kapitalą ir užtikrinant vienodas galimybes, piliečių, pirmiausia socialiai nuskriaustų grupių, dalyvavimą siekiant didesnio informuotumo ir šiuolaikiniam pasauliui būdingo sudėtingumo bei tarpusavio priklausomybės supratimo. Švietimas, suteikiantis moterims ir vyrams gebėjimus, kurie padidina jų galimybes įsidarbinti ir sudaro sąlygas kokybiškesniam užimtumui, taip pat yra esminis ES konkurencingumo stiprinimo aspektas.
16. Remdamosi komunikatu „i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“, Komisija ir valstybės narės turėtų nagrinėti tokius klausimus, kaip lygios galimybės, informacinių ir ryšių technologijų įsisavinimo gebėjimai ir regioniniai skirtumai.
17. JT švietimo dešimtmečio siekiant tvaraus vystymosi (2005–2014 m.) proga valstybės narės galėtų toliau plėtoti savo nacionalinius veiksmų planus, pirmiausia pasinaudamos darbo programa „Švietimas ir mokymas 2010“, kurios tikslai yra nukreipti į kokybę ir aktualumą, į galimybių naudotis sistemomis ir įstaigomis suteikimą visuomenei ir plačiajam pasauliui bei jų atvirumą. Valstybės narės galėtų plėtoti švietimą siekiant tvaraus vystymosi ir tikslingą mokymą, kuris būtų skirtas svarbiausių sektorių, įskaitant statybos, energetikos ir transporto sektorius, specialistams rengti. Ypač daug dėmesio turėtų būti skiriama mokytojų rengimui. Jos taip pat turėtų įgyvendinti 2005 m. Vilniuje priimtą UNECE švietimo siekiant tvaraus vystymosi strategiją. Švietimas siekiant tvaraus vystymosi taip pat turėtų būti skatinamas ES lygiu. 2006 m. Europos Parlamentas ir Taryba priims integruotą veiksmų programą mokymosi visą gyvenimą srityje 2007–2013 m.

- **Moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla**

18. Tvaraus vystymosi moksliniai tyrimai turi apimti sprendimams remti skirtus trumpalaikius projektus ir ilgalaikes aiškias ateities viziją turinčias koncepcijas bei turi spręsti pasaulinio ir regioninio pobūdžio problemas. Jie taip pat turi skatinti tarpdisciplininę ir įvairias disciplinas peržengiančią požiūrį, apimančią socialinius ir gamtos mokslus, bei sumažinti atotrūkį tarp mokslo, politikos formavimo ir įgyvendinimo. Turi būti toliau plėtojamas teigiamas technologijų vaidmuo pažangiojo augimo procese. Vis dar būtini tolesni socialinių, ekonominių ir ekologinių sistemų sąveikos bei rizikos analizės, grįžtamojo apskaičiavimo, prognozavimo ir prevencijos sistemų metodikų bei priemonių moksliniai tyrimai.
19. Jie yra svarbiausias šios srities veiksnys siekiant užtikrinti veiksmingą Europos bendrijos septintosios bendrosios mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos programos įgyvendinimą, įtraukiant akademinę bendruomenę, pramonę ir politiką formuojančius asmenis, bei pasiekti pažangą įgyvendinant Aplinkosaugos technologijų veiksmų planą.
20. Siekiant geriau suprasti trijų tvaraus vystymosi aspektų sąsajas, pagrindinė nacionalinių pajamų apskaitos sistema galėtų būti išplėsta *inter alia* įtraukiant atsargų ir srautų rodiklius bei su rinka nesusijusią veiklą ir toliau tobulinama pasitelkiant pagalbines sąskaitas, pvz., aplinkosaugos išlaidas, medžiagų srautus, ir atsižvelgiant į geriausią tarptautinę praktiką.
21. Universitetams, mokslinių tyrimų institutams bei privačioms įmonėms tenka esminis vaidmuo skatinant mokslinius tyrimus, kurie padeda siekiant užtikrinti, kad ekonomikos augimas ir aplinkosauga stiprintų vienas kitą. Universitetams ir kitoms aukštojo mokslo įstaigoms tenka pagrindinis vaidmuo ugdant ir mokant kvalifikuotą darbo jėgą, suteikiant jai reikiamos kompetencijos visapusiškai išplėtoti ir panaudoti tvarias technologijas. Jie taip pat turėtų prisidėti prie nedidelį poveikį aplinkai turinčio valdymo laikantis tarpdisciplininio požiūrio ir remiantis esamais tinklais. Turėtų būti skatinama Europos ir trečiųjų šalių universitetų bei aukštojo mokslo įstaigų partnerystė ir bendradarbiavimas, kuriais skatinamas tinklų sujungimas ir to paties amžiaus ar tos pačios socialinės padėties grupių mokymasis.

FINANSAVIMAS IR EKONOMINĖS PRIEMONĖS

22. ES stengsis visapusiškai panaudoti politikos priemones šioms politikos kryptims įgyvendinti. Tinkamiausios ekonominės priemonės turėtų būti naudojamos rinkos skaidrumui ir realias ekonomines, socialines bei aplinkosaugos produktų ir paslaugų sukūrimo sąnaudas atspindinčioms kainoms skatinti (tinkamoms kainoms pasiekti). Taip pat reikėtų pripažinti, kad šiomis priemonėmis galima suderinti aplinkos apsaugą ir pažangų ekonomikos augimą bei išnaudoti abipusiai naudingas galimybes. Be to, jų tinkamumas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į tam tikrus kriterijus, įskaitant poveikį konkurencingumui ir produktyvumui.
23. Valstybės narės turėtų apvarstyti tolesnius veiksmus, kaip būtų galima darbo jėgą slegiančią mokesčių našta perkelti į išteklių ir energijos naudojimo ir (arba) taršos sritį, prisidėti prie ES tikslų ekonomiškai efektyviu būdu padidinti užimtumą ir sumažinti neigiamą poveikį aplinkai. Todėl Komisija turėtų iki 2007 m. surinkti atitinkamą informaciją.
24. Iki 2008 m. Komisija turėtų pateikti subsidijų, kurios daro didelį neigiamą poveikį aplinkai ir prieštarauja tvaraus vystymosi principams, reformos veiksmų planą pagal sektorius siekdama laipsniškai jas panaikinti.
25. Siekdamas užtikrinti, kad ES finansavimas būtų kryptingai ir optimaliai naudojamas tvariam vystymuisi skatinti, valstybės narės ir Komisija turėtų koordinuoti ir stiprinti įvairų Bendrijos ir kitų bendro finansavimo mechanizmų, pavyzdžiui, sanglaudos politikos, kaimo plėtros, LIFE+, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP), Konkurencingumo ir inovacijų programos (KIP) bei Europos žuvininkystės fondo (EŽF), aspektų papildomumą ir sinergiją.

RYŠIŲ PALAIKYMAS, DALYVIŲ SUTELKIMAS IR SĖKMĖS PADIDINIMAS

26. Komisija tvarų vystymąsi įtrauks į informavimo, sąmoningumo ugdymo ir ryšių palaikymo veiklą bei kartu su kitomis Bendrijos institucijomis toliau organizuos renginius ir suinteresuotų subjektų susitikimus dėl įvairių strategijos aspektų, kad būtų skleidžiamos naujos idėjos ir keičiamasi geriausia praktika. Todėl Komisija turėtų parengti ne specialistams skirtą šios strategijos vadovą, į kurį būtų įtraukta valstybių narių gera praktika ir tinkamos politikos kryptys, kad visuomenė būtų geriau informuota apie tvarų vystymąsi. Reikėtų pasinaudoti vertingomis ryšių priemonėmis siekiant įvertinti žmogaus veiklos poveikį žemės gebėjimui išlaikyti gyvybės įvairovę.
27. Komisija turėtų parengti konkrečią ir realistinę tvaraus ES vystymosi ateinančiais 50 metų viziją. Ši vizija turėtų būti rengiama laikantis dalyvaujamojo požiūrio ir joje turėtų būti nustatyti pagrindiniai ilgalaikiai tikslai, apibūdinti tarpiniai etapai ir šiems tikslams pasiekti skirti veiksmai.
28. Valstybėms narėms tenka pagrindinis vaidmuo nukreipiant informavimą tinkamiausiu lygiu.
29. Atsižvelgiant į svarbų vietos ir regioninių dalyvių vaidmenį užtikrinant tvarų vystymąsi ir kaupiant socialinį kapitalą, bendras tikslas – miesto ir kaimo vietovėse sukurti tvarias bendruomenes, kurių piliečiai gyventų, dirbtų ir kartu kurtų aukštos kokybės gyvenimą. Turėtų būti toliau stiprinami ir skatinami, pavyzdžiui, „Vietos darbotvarkėje 21“ nustatyti požiūriai ir kiti procesai, kuriuose aktyviai dalyvautų visuomenė. Savivaldybės, miestai ir miesteliai turėtų būti raginami pasirašyti bei įgyvendinti Alborgo įsipareigojimus. Šią veiklą turėtų padėti vykdyti įvairiu lygiu sukurti tinklai.
30. Todėl Komisija raginama parengti galimus „Europos tvarių miestų ir miestelių kampanijos“, kuri sudaro sąlygas keistis geriausia praktika, įskaitant kokybės kriterijų, rodiklių ir poveikio įvertinimo priemonių parengimą, skatinimo variantus. Kasmet bus apdovanojamos regioninių ir vietos valdžios institucijų įgyvendinamos geriausios tvaraus vystymosi iniciatyvos. Komisija ragins kitas ES institucijas ir organizacijas teikti pasiūlymus dėl šių renginių geriausio organizavimo.

31. Įmonių vadovai ir kiti pagrindiniai suinteresuoti subjektai, įskaitant darbuotojų organizacijas ir nevyriausybinės organizacijas, turėtų dalyvauti kartu su politikais skubiai svarstant tvariam vystymuisi būtinas vidutinės trukmės ir ilgalaikės politikos kryptis bei imtis ambicingų komercinių veiksmų, neapsiribojančių tik galiojančiais būtiniaisiais teisiniais reikalavimais. 2007 m. Komisija pateiks pasiūlymą dėl šio proceso skatinimo. Laikantis Europos aljanso dėl įmonių socialinės atsakomybės principų, turėtų būti stiprinamas įmonių socialinės ir aplinkosauginės atsakomybės bei atskaitomybės suvokimas ir išmanymas.
32. ES palankiai vertina pilietinės visuomenės iniciatyvas, kuriomis siekiama užtikrinti didesnę tvaraus vystymosi savarankiškumą, ir todėl sustiprins dialogą su atitinkamomis organizacijomis ir platformomis, kurios gali pateikti vertingų rekomendacijų, išpėdamos apie esamų politikos krypties galimą poveikį ateities kartoms. Todėl ES toliau skatins visiškai įgyvendinti Orhuso konvenciją dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais.

ĮGYVENDINIMAS, STEBĖSENA IR TOLESNĖ VEIKLA

33. Komisija kas dveji metai (pradedant nuo 2007 m. rugsėjo mėn.) pateiks pažangos pranešimą apie tvaraus vystymosi strategijos įgyvendinimą ES ir valstybėse narėse, kuriame taip pat bus nurodyti ateities prioritetai, kryptys ir veiksmai. ES lygiu vykdomos stebėsenos srityje Komisija, nagrinėdama padėtį, susijusią su pirmiau apibūdintų iššūkių įveikimu, remsis išsamiais tvaraus vystymosi rodikliais (TVR), atsižvelgdama į kas dveji metai atnaujinamą EUROSTAT tvaraus vystymosi stebėsenos ataskaitą, ir naujausiais moksliniais duomenimis bei svarbiausios ES veiklos (strategijų, veiksmų planų, teisės aktų) raida.
34. Siekiant užtikrinti, kad būtų išsamiai ir nuodugnai išnagrinėtas tvaraus vystymosi sudėtingumas, turi būti parengti atitinkamo tikslumo lygio rodikliai, kuriais užtikrinamas su kiekvienu konkrečiu iššūkiu susijusios padėties tinkamas įvertinimas.

35. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis tarpininkaujant tvaraus vystymosi rodiklių darbo grupei, toliau plėtos ir peržiūrės rodiklius, kad būtų gerinama jų kokybė ir palyginamumas, taip pat jų atitikimas atnaujintai ES TVS, kartu atsižvelgdama į kitas su rodikliais susijusias iniciatyvas ir daugiausia dėmesio skirdama tiems rodikliams, kurie nurodyti kaip reikalingiausi.
36. Ne vėliau kaip 2007 m. ir reguliariai po to Taryba nagrinės pažangą, susijusią su tvaraus vystymosi rodikliais, ir apsvarstys galimybę patvirtinti ribotą skaičių rodiklių, skirtų naudoti TVS stebėsenai ES lygiu ir informavimo tikslais.
37. Vertinant įgyvendinimą nacionaliniu lygiu Komisijos pažangos pranešimas bus grindžiamas valstybių narių veiksmais, skirtais ES tvaraus vystymosi strategijai įgyvendinti, ir atlikus tarpusavio peržiūrą gautais rezultatais. Kiekviena valstybė narė paskirs atstovą, kuris teiks informaciją apie tvaraus vystymosi strategiją, kuri padės ne vėliau kaip iki 2007 m. birželio mėn. (o vėliau – kas dveji metai) pateikti reikiamus duomenis apie nacionalinio lygio pažangą, padarytą įgyvendinant nacionalines tvaraus vystymosi strategijas, prireikus atsižvelgiant į pokyčius subnacionaliniu lygiu. Bus tinkamai panaudota atitinkama informacija, pateikta kitose valstybių narių ataskaitose.
38. Remdamasi Komisijos pažangos pranešimu ir Tarybos indėliu, kas dvejus metus (pradedant 2007 m.) gruodžio mėn. Europos Vadovų Taryba turėtų peržiūrėti pažangą ir prioritetus bei nustatyti bendras tvaraus vystymosi politikos, strategijų ir priemonių kryptis atsižvelgdama į Lisabonos strategijoje dėl augimo ir darbo vietų nustatytus prioritetus. Tokiu būdu ES tvaraus vystymosi strategijos rezultatai gali padėti kryptingai įgyvendinti Lisabonos strategiją, įskaitant integruotas gaires, padėdami nuosekliai spręsti kompleksinius klausimus, įskaitant klimato kaitą, energijos efektyvumą, senėjimą ir socialinę sanglaudą.

39. Europos Parlamento bus prašoma pateikti savo nuomones atliekant būsimas pažangos peržiūras ir aktyviai bendradarbiauti su Taryba bei Komisija siekiant užtikrinti, kad ES tvaraus vystymosi strategijai būtų skiriama kuo platesnio masto parama. Europos Parlamentas taip pat galėtų palaikyti ryšius su nacionaliniais parlamentais. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas turėtų vaidinti aktyvų vaidmenį stiprinant atsakomybę *inter alia* tapdamas diskusijų ES lygiu skatinimo katalizatoriumi ir jo prašoma padėti Komisijai rengti dvimetį pažangos pranešimą, įskaitant savo narių geriausios praktikos rinkimą. Regionų komitetas galėtų palaikyti ryšius subnacionaliniu ir vietos lygiais.
40. Pirmąsias nacionalines tvaraus vystymosi strategijas rengiančios valstybės narės turėtų jas baigti iki 2007 m. birželio mėn. Nacionalinių tvaraus vystymosi strategijų peržiūros ateityje turėtų būti atliekamos atsižvelgiant į patikslintą ES tvaraus vystymosi strategiją, kad būtų užtikrintas darna, nuoseklumas ir tarpusavio suderinamumas atsižvelgiant į konkrečias valstybių narių aplinkybes.
41. Pirmos valstybių narių grupės savanoriškos nacionalinių tvaraus vystymosi strategijų tarpusavio peržiūros turėtų prasidėti 2006 m. Jose turėtų dalyvauti kitų valstybių narių pareigūnai ir suinteresuoti subjektai, įskaitant nacionalines tvaraus vystymosi tarybas, ir atitinkamais atvejais tarptautiniai stebėtojai. Tarpusavio peržiūrų metu dėmesys galėtų būti skiriamas strategijoms apskritai arba konkrečioms temoms. Jos taip pat turėtų padėti nustatyti geriausios politikos ir praktikos pavyzdžius. Vėlesnis kitos valstybių narių grupės tarpusavio peržiūrų etapas galėtų prasidėti 2007 m. Tarpusavio peržiūras galėtų sustiprinti moksliniai duomenys, gauti atlikus išorės vertinimą.
42. Valstybės narės galėtų pasinaudoti veikiančiu Europos tvaraus vystymosi tinklu siekdamos palengvinti keitimąsi geriausia praktika ir patirtimi. Tinkle galėtų būti kaupiamos nuomonės apie konkrečias prioritėtines temas ir klausimus, kuriuos turi aptarti valstybės narės siekdamos iliustruoti ir dokumentais pagrįsti geriausią politiką ir praktiką. Šis tinklas taip pat galėtų būti naudojamas tvaraus vystymosi klausimų įtraukimui, ES, nacionalinio ir subnacionalinio lygio politikos formavimo vertikalčiai integracijai ir darnai sustiprinti.

43. Valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybes sustiprinti arba tais atvejais, kai tokių tarybų dar nėra, įsteigti įvairius suinteresuotus subjektus vienijančias nacionalines konsultavimo tvaraus vystymosi klausimais tarybas, siekiant paskatinti orientuotas diskusijas, padėti parengti nacionalines tvaraus vystymosi strategijas ir (arba) prisidėti prie nacionalinių ir ES pažangos peržiūrų. Nacionalinių tvaraus vystymosi tarybų tikslas – stiprinti pilietinės visuomenės dalyvavimą tvaraus vystymosi srityje ir prisidėti prie geresnio įvairių politikos krypčių bei politikos lygių susiejimo taip pat pasitelkiant Europos aplinkosaugos ir tvaraus vystymosi konsultavimo tarybų tinklą.
44. ES institucijos turėtų pagerinti vidaus politikos koordinavimą tarp įvairių sektorių. Taryba (Bendrieji reikalai) turėtų užtikrinti horizontalų ES tvaraus vystymosi strategijų koordinavimą, o kitų sudėčių Taryba turėtų vykdyti įgyvendinimo patikrą atitinkamose jos kompetencijai priskiriamose srityse. Atlikdama pažangos peržiūrą, Taryba turėtų apsvarstyti įvairias galimybes, kaip jos darbas galėtų būti toliau stiprinamas siekiant užtikrinti tinkamą ES tvaraus vystymosi strategijos įgyvendinimą.
45. Ne vėliau kaip iki 2011 m. Europos Vadovų Taryba nuspręš, kada reikia pradėti išsamią ES tvaraus vystymosi strategijos peržiūrą.